

Småföretags- barometern

Västerbottens län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västerbottens län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västerbottens län	5
Näringslivet i Västerbottens län	6
Småföretagsbarometern – Västerbottens län.....	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalen för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTERBOTTENS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Västerbottens län har mattats av sedan i fjol, men länets konjunkturindikator är bland de högsta i årets Småföretagsbarometer. Utfallet av årets konjunkturindikator blev betydligt högre än vad länets företagare förväntade sig i fjol. Företagens prognoser för de kommande tolv månaderna är mycket optimistiska, med en kraftigt uppgång av konjunkturindikatorn.
- **Sysselsättningstillväxten** har minskat i Västerbottens län under de senaste tolv månaderna och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har utökat den. Utvecklingen för sysselsättningen är under rikssnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader, med förväntningar om en kraftigt uppgång.
- **Tillväxttakten för orderingången** i Västerbottens län har mattats av sedan ifjol, men är fortsatt högre än riksgenomsnittet och på en positiv nivå. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Västerbottens län har mattats av, men är alltså positiv och placerar sig över riksgenomsnittet. Företagen i länet förväntar sig en kraftigt ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Tillväxten av lönsamheten** i företagen i Västerbottens län har mattats av. Tillväxttakten är lägre än riksgenomsnittet. På ett års sikt förväntas dock lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt.
- Av företagen i Västerbottens län upplever 72 procent att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, jämfört med rikssnittets 67 procent. Nio av tio företag i länet vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos företagen i Västerbottens län är fortsatt bristen på lämplig arbetskraft. Även svag efterfrågan, tuff konkurrens och skatter är betydande hinder för tillväxt bland länets företag.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTERBOTTENS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin och tillväxten föll kraftigt både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerens 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under det senaste året. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade i fjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, som var veckorna 10–16. Detta innebär att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Framför allt gynnas de kontaktnära branscherna av den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en kraftig konjunkturåterhämtning under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011 drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

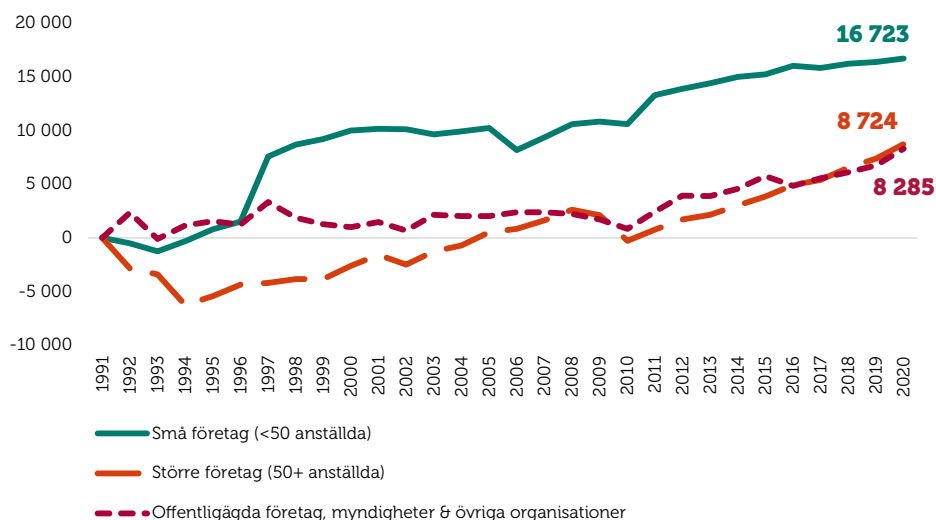
Näringslivet i Västerbottens län

Traditionellt och på grund av naturtillgången är träindustrin med relaterade verksamheter en stor del av näringslivet i Västerbotten. Även de så kallade gröna näringarna växer liksom serviceverksamheter inom turism och handel. Den offentliga sektorn är fortfarande en betydande arbetsgivare i länet. Näringslivet i Västerbottens län präglas trots det av en relativt stark företagarkultur, där de större företagen nu gått förbi offentlig sektor i tillväxten av jobb.

Den lokala näringslivspolitikerna genom bland annat Länsstyrelsen arbetar för att skapa en ekonomiskt hållbar utveckling och öka sysselsättningen samt uppmuntrar näringslivet att arbeta med frågor som rör jämställdhet, miljö och integration. Detta förutsätter en god infrastruktur och ett brett samarbete med näringsliv, kommuner samt andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att de mindre, växande företagen står för sysselsättningstillväxten i Västerbottens län.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västerbottens län sedan 1990 (källa: SCB) ¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

– VÄSTERBOTTENS LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västerbotten läns utveckling för sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera nettotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Konjunkturen för företagen i Västerbottens län försämrades dramatiskt mellan 2008 och 2009. Från att år 2007 ha nått ett värde på cirka 135, bottnade index våren 2009 med ett värde på -12. Utvecklingen har generellt varit i linje med, eller något bättre än, riket som genomsnitt under de senaste åren. År 2017 var den sammanvägda konjunkturindikatorn 115, den högsta noteringen i länet sedan finanskrisen 2008–2009. Sedan dess har dock konjunkturen mattats av kontinuerligt, och gör så även i årets Småföretagsbarometer.

I 2020 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 54 och Västerbotten läns konjunkturläge var starkare än i riket som helhet (netttotal 37). Årets netttotal är 17 vilket därmed visar på ett försämrat konjunkturläge i länet under de senaste tolv månaderna och ett tapp på totalt 37 indexenheter. Trots ett avmattat konjunkturläge bland länets småföretag placerar sig Västerbotten över riksgenomsnittets netttotal -15.

Utfallet av årets konjunkturindikator blev betydligt högre än vad länets företagare förväntade sig i fjolårets rapport. Stor oro och ovisshet kring samhällsspridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett netttotal på -32.

Som ett av totalt sex län har Västerbottens län ett positivt netttotal av konjunkturindikatorn i årets Småföretagsbarometer. Detta innebär alltså att det är fortsatt tillväxt i länet.

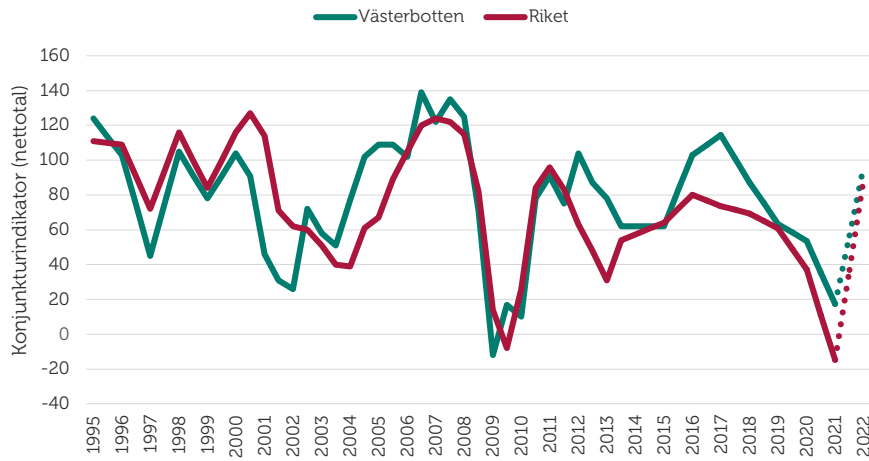
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 96. Motsvarande utveckling för riksnittet är ett förväntat netttotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

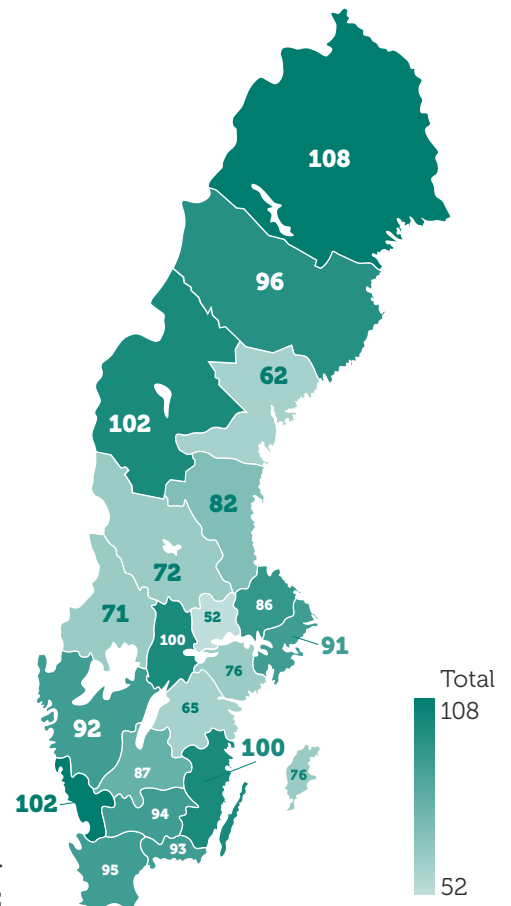
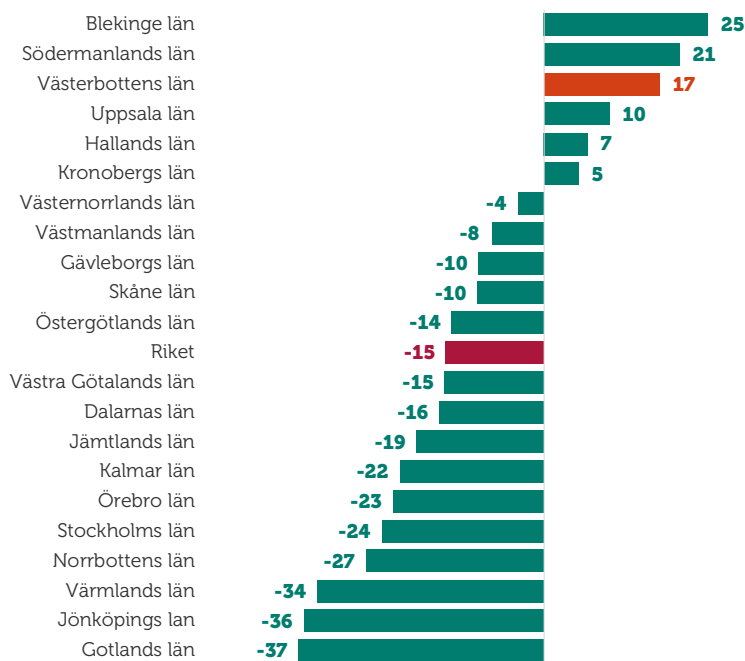
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västerbottens län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningsstillväxten har återigen vänt nedåt efter att i fjol, till skillnad från rikssnittet, haft en ökad tillväxttakt. I årets Småföretagsbarometer är sysselsättningens netttotal -8, jämfört med fjolårets netttotal 3. Tillväxten i företagens sysselsättningsutveckling är alltså på en negativ nivå, vilket innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som utökade den under det senaste året. Totalt har 9 procent av länets företag ökat personalstyrkan medan 17 procent har minskat den. Årets netttotal av sysselsättningsutvecklingen i Västerbottens län ligger därmed under rikssnittets -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett netttotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

Utfallet blev en marginellt lägre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året. Prognosen i fjolårets rapport var att sysselsättningsutvecklingen skulle mattas av till ett netttotal på -7. Pandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära verksamheter men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp av produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för det kommande året. Småföretagen i länet förväntar sig därmed en ökad tillväxttakt av sysselsättningen. Nettotalet förväntas hamna på 15, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning. I riket som helhet är förväntningar ett netttotal på 16.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många företag befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverknings- och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna har företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Västerbottens län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995–2021

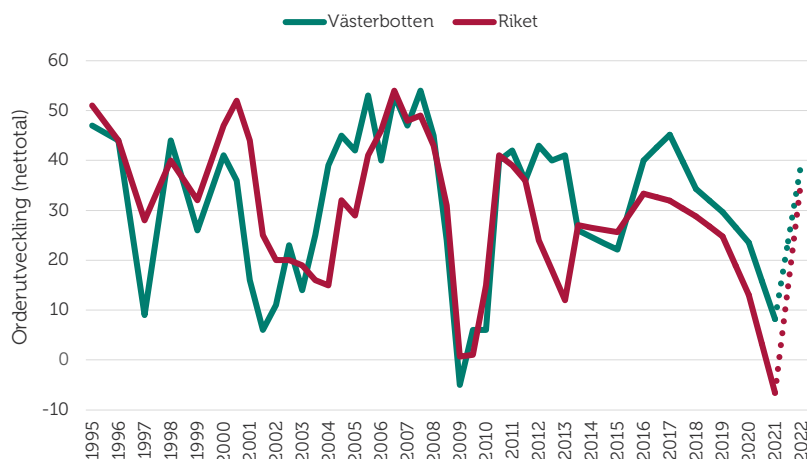
Orderingång

Tillväxttakten i orderingången i Västerbottens län har mattats av för fjärde året i rad, från nettotalet 24 i fjol till 8 i år. I årets Småföretagsbarometer ser vi att avmattningen varit mindre i Västerbottens län än för riket som helhet, vilket placerar länet över genomsnittet på -7. Sammantaget är det 40 procent av småföretagen i länet som haft en ökad orderingång, vilket är snarlikt fjolårets andel (41 procent). Samtidigt uppger 32 procent en minskad orderingång under de senaste tolv månaderna, vilket är en högre andel än fjolårets 17 procent. Det har därmed varit en fortsatt tillväxt i orderingången för länets företag, om än inte lika gynnsam som under fjolåret. Utfallet för orderutvecklingen blev betydligt starkare än företagens prognos i fjol, då det förväntade nettotalet för 2021 var -16.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång. Bland företagen i länet tror 47 procent att deras orderingång kommer öka, medan endast 8 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 39. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. 22 procent av länets företag har tackat nej till order under det senaste året, vilket är en lägre andel än i förra årets rapport (då 27 procent). Därmed placerar sig Västerbottens län under riksgenomsnittet där 33 procent av landets småföretagare har tackat nej till order det senaste året.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I Västerbottens län anger 41 procent av företagen detta som främsta anledning (ifjol 49 procent), jämfört med rikssnittet på 51 procent. Kapacitetsbristen är således påtaglig i såväl länet som i riket som helhet.

Likt tidigare år, och som i riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Att företagen behöver tacka nej till order på grund av bristen på rätt personal har ökat markant under de senaste tolv månaderna, då det var 18 procent av företagen som uppgav det som främsta anledning i fjolårets rapport. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i länet kompetensbrist som främsta tillväxthinder. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Västerbottens län är alltså positiv efter en kraftig ökning som började 2013, men har för fjärde året i rad mattats av (se figur 8). Omsättningstillväxten i länet minskade i årets undersökning till nettotalet 18 jämfört med fjolårets nettotal 27. Avmattningen har dock inte varit lika kraftig i länet jämfört med riket som helhet och tillväxttakten är även detta år starkare än rikssnittet, vars nettotal för omsättningsutvecklingen är -4. I länet har 49 procent av företagen haft en ökad omsättning under de senaste tolv månaderna medan 31 procent minskade sin omsättning.

Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan på deras varor och tjänster minskad snabbt, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en kraftigt avmattad omsättningstillväxt under det kommande året med ett förväntat nettotal på -8. Med årets nettotal 18 ser vi att utfallet blev betydligt högre än vad småföretagen förväntade sig i fjol.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen de kommande tolv månaderna mycket optimistisk bland länets småföretag. Företagen tror på en stark uppgång där 53 procent av företagen förväntar en ökad ordergång, medan 11 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 42. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar relaterar till lönsamhetsutvecklingen. Figur 9 visar att lönsamhetstillväxten i Västerbottens län har varit starkare än riksgenomsnittet de senaste åren. I år har lönsamhetstillväxten i länet mattats av och Västerbottens tillväxttakt placerar sig strax under rikssnittet. Bland företagen i länet har 29 procent haft en ökad lönsamhet under det senaste året, medan den minskat för 34 procent. Länets netttotal för lönsamheten minskar därmed från 16 i fjol till -5 i år. Motsvarande netttotal för riksgenomsnittet är -4.

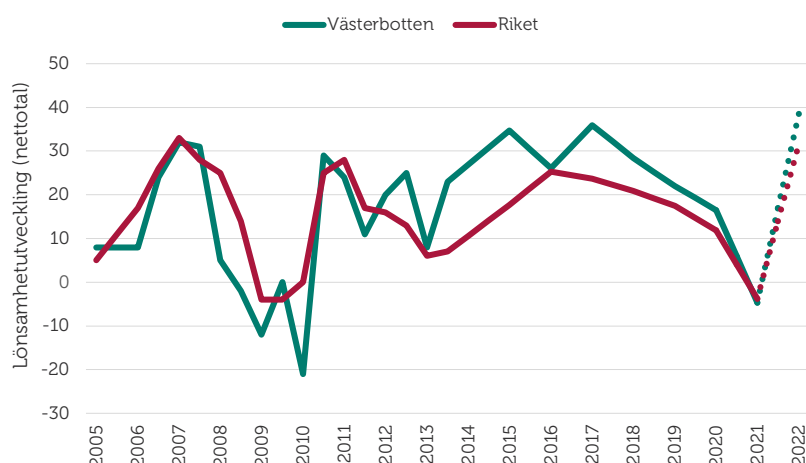
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar för lönsamhetsutvecklingen för det kommande året, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin kunde komma att innebära för företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -14. Utfallet blev därmed något bättre än vad företagen i länet förväntade sig. Tuff kostnadskontroll och snabb anpassning efter förändrade villkor till följd av pandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att upprätthålla lönsamheten i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Västerbotten läns småföretag öka till 39, vilket är över rikssnittets netttotal på 32. Bland företagen i länet tror 46 procent på en högre lönsamhet medan 7 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisiker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västerbottens län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en betydligt högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 45 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året. Detta är högre än både rikssnittet på 39 procent och i fjol då motsvarande andel var 29 procent. I fjolårets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagen att förvänta sig att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

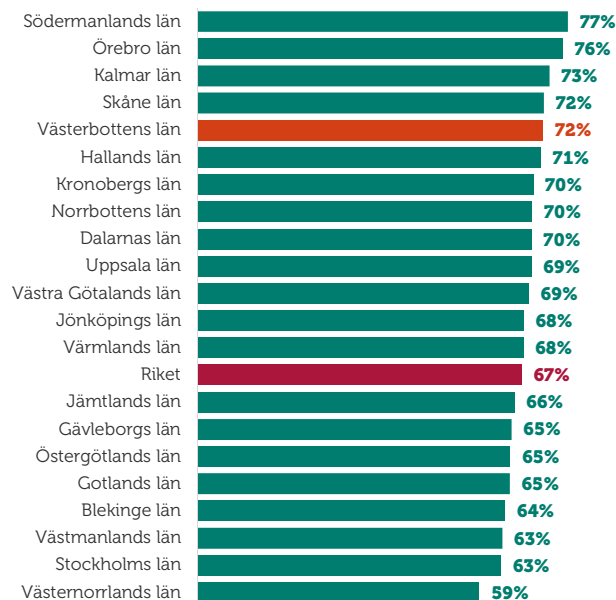
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

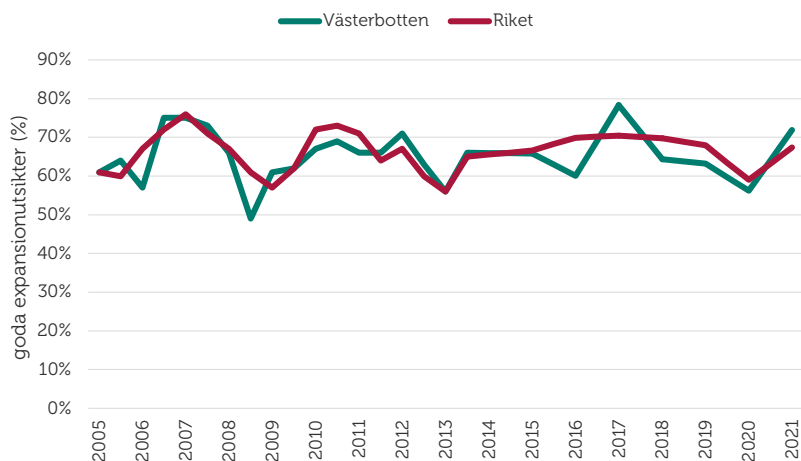
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Västerbottens län upplever bättre möjligheter att växa framöver jämfört med riksnittet, 72 procent respektive 67 procent, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att företagens expansionsutsikter, likt riksnittet, är uppåtgående.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västerbottens län och riket 2005–2021

Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som har ökat trots en svagare arbetsmarknad. I årets undersökning uppger 31 procent av företagen det svaret, vilket är en större andel än fjolårets 27 procent. Även tidigare mätningar bekräftar att svårigheterna att hitta lämplig arbetskraft utgör ett betydande hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande.

Ett av de vanligaste tillväxthindren är svag efterfrågan, vilket 13 procent av företagen svarade. Detta är sannolikt en effekt av att pandemin lett till drastiskt förändrade konsumtionsmönster, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud helt eller delvis upphört. Ovisshet kring restriktionernas varaktighet och andra beslut för att förhindra smittspridning har gjort det svårt för företagen att kunna planera sin verksamhet.

Andra vanliga tillväxthinder är skatter och tuff konkurrens. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive socialavgifter tillhör de kostnadsposterna som för många företag påverkar lönsamheten.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Västerbottens län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, alltså redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagens förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Däremot har sex av totalt 21 län en positiv konjunkturindikatorn vilket tyder på tillväxt. Västerbotten är ett av dessa län.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Västerbottens län är mycket optimistiska om konjunkturutvecklingen under det kommande året, prognosen ger ett nettotal på 96. Detta är högre än det historiska rikssnittet på nettotal 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Detta gynnar i synnerhet de inhemska tjänstenäringsringar som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer att öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att anställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.